

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 31. ДЕКЕМБРА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 65.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПОМЕН АНДРИ ДЕСИМИРОВИЋУ

НЕКАДАНИЊЕМ ЧЛАНУ СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ.

(† 20/9 1886.)

Еј, ал' су гладне годинице ове
нова нам јада и пустоши нове,
јер чим им један залогај већ дате,
оне се одмах нове жртве лате,
па већ нам скоро празна шака оста,
а њима ни то јоште није доста;
и залуд мука, залуд ужас, страва —
тој гладожећи нико не надава!
Мори нас лајска, осамдесет пета,
покопа редом све цветак до цвета,
па најзад морећ' на умору преста —
ал' дође грђа, осамдесет шеста,
та гладна ћерка претходнице своје,
па сад нас мори све двоје и двоје;
коси нас, гази — нит' клону нит' заста —
ал' нас не рађа, ал' нас не израста!
Читаво гробље слегло се под њоме,
ал' она пунита све то веће громе,
све је то мало, све то пицта није!
Сад један живот жели да попије —
пехар ће бити ова рака нова:
За две године — па седам гробова

Па и ти, Андро, зар и тебе неста?
И тебе смаче осамдесет шеста!
Та још ни оне заменили нијемо,
још их ваљано и не ожалисмо,
још им ни гроба не прониче трава,
још им се задњи издах испарава,
још их кроз бусен кваси суза сјајна,
над крстом јеца реч'ца опроштајна,
још се ни Лаза^{*)} примиро није,
па већ и тебе вечни покров крије,

^{*)} Лаза Лугумерски и Лаза Поповић, млађи.

и ти нам скрете с триовита пута,
и ти већ трунеш, руко отргнута,
и ти пам оде оном дугом стазом,
тим тамним путем, тајним непролазом,
којим се греде — ал' не на свет бели,
већ тамо негде без рока, без цели...
а ми трнемо, згледамо се немо,
чујемо звона, ал' не верујемо...

Па где ти мис'о, где ли нади сјајни,
младачке жеље смерови потајни?
Где она душа, што је роду даде,
што целом свету свет стварати знаде,
што све до смрти траја сред борицата
несталног пода српског позоришта?
Где она слава, што те млада зане,
па нам те оте у најлепше дане?
Па где ти срце, оно срце гдје је,
што никад ником зла жеље пије,
што сваком беше брачкије од брата,
наши милији друже, жељо закопата?

Где ли је то све? Било — па га нема!
Било па прошло, к'о сена голема,
која се пружи, да сав свет закрили,
п' онда се у час распадне, размили...
Сви твоји снови са тобом су пали,
прошли те жеље, прошли идејали,
још само оста, к'о сен твога сена,
у нашем срцу тутом заривена,
мила, ал' тужна успомена на те,
којом те други вечном дому прате,
наш дични Андро, наш Србе ваљани,
наш давор-друже, друже — закопани!...

Па збогом пош'o, збогом за на века!
Нек ти је земља и лака и мека!
Па сећај нас се отуд са те стране,
на не жали нас живе сиротане,
па нек те вазда ова мис'о теши:
ко тако скрену — никада не погреши.
Па поздрави нам и вел'ко и мало,
све што нам до сад гробље прогутало,
све оне мртве поспале патнике,
све покошёне српске уметнике,
што сваки живот за Тамију дава,

а сад сви труну посред заборава...
ш' ако се тамо — к'о што нам се вели —
бесмртан живот након смрти дели,
бесмртним оком прозрети ћеш моћи,
ко ће ти први у походе доћи?
Коме ли вечност сад приправља места?
Кога јопи чека осамдесет шеста?
Чиј' ли су конци сада на допреду?
Ко ли је, Андро, ко је сад на реду?

У име свију његових другова
С. Лукин Лазић. глумац.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Главна скупштина „друштва за српско народно позориште у Н. Саду 23. јуна (5. јула) 1886.
(Свршетак.)

Бр. 12. Управни одбор одлуком својом од 9. (21.) априла о. г. бр. 71. У. О. јавља да је према одлуци главне скупштине под бр. 14. Г. С. ех 1883. често преко свога фискала друштвеног позивао и усмено и писмено Александра П. Радовановића из Карловаца, да учини поравнање у погледу свога дуга, али да је исти увек изјављивао, да не ће да плати свога дуга ипти да учини каква поравнања. А. П. Радовановић завештао је на име на скупштини друштвеној 1. августа 1866 бр. 9. Г. С., да ће за живота свога сваке године прилагати по 5 фор. на срп. нар. позориште, и дугује тим завештајем од године 1868 до сада.

Управни одбор предлаже, да се тај дуг збрише, пошто се не може инкасовати.

Прима се предлог управног одбора и исти се упућује, да дуг Александра П. Радовановића као ненаплатив збрише из рачунских књига.

Бр. 13. Управни одбор под бр. 98. У. О. уважујући велике заслуге неумрлог Дра Јована Суботића, као вишегодишњег начеоника овога друштва и позоришног писца, а с обзиром на сиромашно стање фонда друштвеног — предлаже, да скупштина одобри своту од 100 фор. као прилог на подизање споменика знаменитом родољубу и књижевнику српском Дру Јовану Суботићу. Подизање споменика руководи православна српска црквена општина земунска.

Предлог се прима и управни се одбор упућује, да од стране овога друштва пошље српској цркви општини земунској прилог од 100 фор. на подизање споменика дру Јовану Суботићу.

Бр. 14. Управни одбор под бр. 106 У. О. предлаже, да се бришу дугови за чланство неких дужника, који су или помрли или осиромашили, те се не могу више наплатити, ма да су чињени

сви могући кораци како ради наилате главнице, тако и ради вишегодишњих дужних камата.

Ти су дугови са каматама:

1. Дуг пок. Илије Ползовића из Н. Сада у износу од 100 фор.;
2. Дуг Николе Миловановића од 50 фор.;
3. Дуг пок. Косте Лазаревића из Н. Сада од 50 фор.;
4. Дуг Георгија Шилића из Н. Сада од 50 фор.;
5. Дуг пок. Косте Радуловића из Н. Сада од 50 фор.;
6. Дуг Јустина М. Шимића од 50 фор.;
7. Дуг пок. Николе Димитријевића из Н. Сада од 50 фор.;
8. Дуг пок. Дра Милана Ђорђевића из Руме од 50 фор.; и
9. Дуг Томе Ивановића из Фелдварца од 50 ф.

Предлог управног одбора прима се и исти се упућује, да дужне главнице и камате поменутих дужника као ненаплативе збрише из рачунских књига друштвених.

Бр. 15. Члан Ђ. М. Поповић предлаже, да се уведу недељне позоришне представе за народ са обаљеном ценом.

Члан Др. Паја Јанковић прима предлог Поповићев, с том допуном, да се извађаје остави средишњем управном одбору да он реши.

Члан Јаша Томић тражи, да скупштина одреди време и рок тим представама, те предлаже, да се сваких 14 дана даје по једна представа за народ недељом или свецем после подне.

Усваја се предлог члана Ђоке М. Поповића и скупштина само у начелу прима представе за народ, а остale појединости, кад и како да се држе, остављају се управном одбору, да их у договору са месним позоришним одборима изведе.

Бр. 16. Члан Јаша Томић предлаже, да управни одбор распише три награде за расправу овог садржаја: Које би позоришне комаде требало скинути са репертоара нашег народног позоришта, а које би нове комаде ваљало превести за нашу позорницу, с нарочитим обзиром на словенску књижевност.

Члан Александар Сандић напомиње, да у репертоару позоришном има неких комада, који греше о морал, те трахи, да се изрече жеља, да позоришни одсек те комаде прогледа и избаци, а на место њих да уведе у репертоар народне комаде и преводе из словенских књижевности.

Подначеоник А. Хаџић објашњује, да нема неморалних комада у репертоару, и да су страни комади узимани ли услед оскудице у народним комадима.

Узима се на знање и усваја се предлог члана Јаше Томића о распису награда за расправу, с тим упутством за управни одбор, да он по својој увиђавности одреди награде за расправу о репертоару, и да пази на чистоту репертоара.

Бр. 17. Члан др. Паја Јанковић предлаже, да се упути управни одбор, да идућој скупштини поднесе извештај о избаченим и примљеним преводима и комадима за репертоар.

Предлог се прихваћа и управни се одбор упућује да га изврши.

Бр. 18. Члан Јаша Томић предлаже, да позоришна дружина у сваком меству приреди и представе за децу са спуштеним ценама, и да се при недељним и дечијим представама дају млађим и слабијим глумцима боље улоге да се већбају.

Предлог се прима и издаје се управном одбору да га изврши у колико може.

Бр. 19. Члан Јаша Томић предлаже, да се управни одбор постара да под згодним условима нађе сталну музику (оркестар) и коровоју за позоришну дружину, а док се то не узможне учинити, да се у свима местима, где се може наћи коровоја, плати таквоме месечна награда, те да за то буде дужан обучавати чланове позоришне дружине певању.

Усваја се и управни се одбор упућује, да то изврши.

Бр. 20. Члан Јаша Томић предлаже, да се режија подели међу боље чланове позоришне дружине, да не би представе рамале, кад се деси, да је управитељ болешћу или другим чим спречен.

Уједно предлаже, да се за позоришну дружину набави књига о костимима, која је нужна за позорницу.

Прихваћају се оба предлога и упућује се управни одбор, да их изврши.

Бр. 21. По предлогу председником бирају се за оверовљење скунштинскога записника ови чланови: др. Ђубомир Радивојевић, Петар Попадић, Ђубомир Стефановић, др Јован Велимировић, Арса Пајевић, Јаша Томић, Марко П. Шилић, Гавра Плавшић, Данило Манојловић и Ђока М. Поповић.

Бр. 22. Пошто није било више предмета за решавање, то председник захвали члановима, што су се у лепом броју сакупили и живо учествовали у скунштинском раду, и закључи скунштину у један сахват после подне, а скунштина пропрати речи председникове бурним: „Живио!“

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Дружина српског народног позоришта*) ба- вила се у Панчеву од 15. октобра до 30. децембра о. г. За то време давала је 38 представа, и то ван претплате 13, а у претплати 25. Од нових, научених комада давани су ови: 1. „Ран- цављеви“, или завађена браћа.“ — 2. „Перишонов пут.“ — 3. „Све за сина.“ — 4. „Шоклон.“ — 5. „Убица“ — 6. „Расикућа.“ Претплата је износила 2068 ф. 69 н. а вр. Цео приход од тих 38 представа износио је 4506 ф. 61 н. а. вр. По одбитку расхода остало је чистог сувиника у Панчеву 122 фор 40 н. а. вр.

ПРОСВЕТА.

(*Предлог нашим Српнићама*) У сваком нашем народном покрету за општу ствар играле су и

наше Српкиње знатну улогу. Сваки покрет потпомагаје су наше Српкиње и имаје су у њему знатнога удела.

Узимамо само оснивање садашњих доброврорних задруга Српкиња. Њих су основале Српкиње у цлеменитој намери, да оне, колико њихове силе и делобрук допуштају, пораде на нашој општој ствари, за коју морамо радити и борити се — сви. Добротворне задруге позване су, да приређивањем забава буде свест у нашем народу, да са материјалном помоћу утрују сиротињи и да принесу на олтар народне просвете и онај део, које су на њу намениле Српкиње. Овој својој задаћи одговориле су наше женске задруге достојно, а одговараје — уврени смо — и у будуће.

Бацимо поглед на догађаје, који су као

неопходне последице настуциле након несретног српско-бугарског рата. Хиљадама српских рањеника лежали су по београдским болницама без завоја, без лекова, без понуда. Они, који су изазвали тај несретни братоубилачки рат, они се нису постарали на за што, они нису мислили, да за ратом остају рањеници и да рањеницима треба његе. Но тим су више мислиле на то на ше Српкиње. Са својим прилозима у новцу и стварима притеље су оне одмах својој браћи у помоћ и олакшали им оне ране, које им задаје братски куршум. Овостране Српкиње и женске задруге учиниле су своје. Преко 70.000 фор. и склана количина завојног материјала послата је том приликом само из наших крајева у Србију. Једино се заузимају наших Српкиња може захвалити што се то постигло.

Но не само у тој прилици, већ и иначе показују наше Српкиње према осталим нашим јавним стварима велике заузимљивости. Ми појимамо важност те заузимљивости, и одајемо јој заслужну пошту, ал' тим више појмимо све оне тешкоће, с којима се имају да боре наше Српкиње. Узмимо само скупљање добровољних прилога. У нас постоје врло чудни појмови о добровољним прилозима. На „беседама“, а и иначе кад се иде по кућама, прилажу се већим делом прилози од форинте на више. Наш се свет просто устручава; да даде мање од форинте, а да да форинту пада му тешко. О томе се уверавамо на сваком кораку. Тако се и догађа, да се на неку ствар скупи нешто, а бива да се на неку и не скupи ништа.

Колико у том погледу боље раде Енглези, па у последње време и Мађари. Не би било згорег, да се и ми користимо њиховим искуством, па за то предлажемо нашим Српкињама, да чине онако како то Енглези и Мађари раде. У Енглеској су заведени такозвани крајџарски („репну“) прилози. Тамо врло добро знају, да од малога расте велико, а од новчића велик новац. Енглескиње и Енглези сиромашног стања остављају сваки дан по један шилинг, па када се сврши година они имају 365 шилинга. Ту своту дају они на опште или добротворне цељи, те са своје стране чине оно, што им као синовима велике Британије дужност налаже. Кад уз мемо да то чине милијони синова и кћери енглеског народа, онда се морамо задивити величини оног новца, који се новчић по новчић преко године скупи.

Примером Енглеза као да ће поћи и Мађари. Умирале учитељица, старица Терезија Каракона, која има великих заслуга за буђење свести међу Мађарима, оставља сваки дан по један новчић на страну, па кад тако преко године уштеди 3 ф. 65 н. — 3 ф. 66 н. она то при-

ложи на какву општу цељ. Ђеним примером ипиле су и остale Мађарице, те ће се та уштеда за опште цељи одомаћити и међу Мађарима. Држимо да ни код нас не би било излишно увести тај обичај. Наша и најсиромашнија Српкиња може дневно новчић уштедити, да га после на крају године употреби на српску општу цељ. На тај начин уштедела би Српкиња 3 фор. 65 н. Када би у почетку само две хиљаде Српкиња то чиниле, скupilo би се преко године на седам хиљада фор., а то би леп прилог био народном позоришту, које рамље од дефицита, или друштву св. Саве, верописоведним школама и т.д. Па доцније када би та штедња ушла у обичај и бар 100.000 Српкиња чинило то, уштедело би се године 365.000 фор., а то је новац, којим би се у корист народа радити могло.

Ми држимо, да је излишан даљи говор. Криво би нам било, кад нас неби хтели Српкиње разумети. Ствар је јасна. На Српкињама је да овај предлог усвоје, па да га и изведу.

Иван Ивановић.

ИЗ ПОЗОРИШНОГ СВЕТА.

(У чешком позоришту у Прагу) представљана су два чешка оригинална новитета. Дворјакова опера „Димитриј“ и драма Јарослава Врхлијског „Ексулант“ преисли су преко дасака чешке позорнице са добрым успехом. У „Ексулантима“ приказују се прилике из челикога живота иза битке на Белој Гори. Чешки листови хвале ову новину, те додају, да је то једна од најбољих драма чешке књижевности. У Прагу је гостовала после гђе Ружићке-Строцијеве славна певачица Ема Турола.

(Хвалисавац.) Некакав глумац похвали се у неком друштву како он не пева ни мало ружно. „Јест, одговори му један доминиљан“ — „ти, истина, не певаш ружно, али буде ружно ономе, ко те слуша.“

(Захвалност.) „Како си могао учинити таку пакост управитељу.“ — рече глумац своме другу. „Треба да си му захвалан.“ — „Аја! Он ми је једном учинио добро, па ми је дао „форшуса“, а други пут одрекао ми, је па смо квит!“

(Из позоришта.) У неком мањем позоришту покали се један од млађих глумаца своме управитељу: „Баш ми је веома жао, господине, на ову нашу публику, врло је незахвална!“ — „Како то?“ — „Па тако! Синоћ сам се мучио и играо као магарац онолико улогу, па нико ни прстом да макне!“ — „Да сте играли као човек,“ — рече управитељ мирно, — „публика би вас за цело изазвала.“

Издaje управа српског народног позоришта.